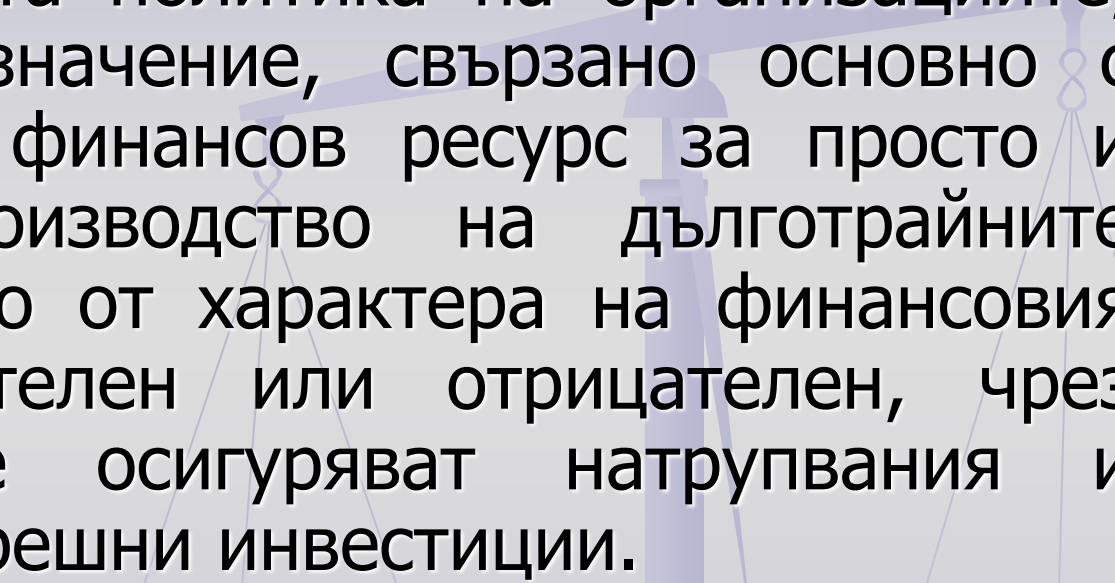

Лекция №10

**АМОРТИЗАЦИИ, АМОРТИЗАЦИОННА
ПОЛИТИКА И ВЛИЯНИЕТО Й ВЪРХУ
ФИНАНСОВИТЕ РЕЗУЛТАТИ И
ДАНЪЧНОТО ОБЛАГАНЕ**

доц. д-р Пенка Стефанова, дм

Амортизационната политика, като съставна част на стопанската политика на организациите, има съществено значение, свързано основно с осигуряването на финансов ресурс за просто и разширено възпроизводство на дълготрайните активи. Независимо от характера на финансовия резултат, положителен или отрицателен, чрез амортизациите се осигуряват натрупвания и възможност за вътрешни инвестиции.

- Същевременно тя оказва влияние и върху финансовите резултати на институцията и приходите в общинските и държавния бюджети по пътя на данъка за общините и данъка върху печалбата. Оттук и връзката на амортизационната с данъчната политика и преплитането на интересите на организацията с тези на държавата.

Дълготрайните активи непрекъснато намаляват своите функционални качества в резултат на използването им в стопанската дейност.

От една страна, те физически се износват и постепенно стават по-малко производителни и ефективни. От друга страна, научно-техническият прогрес предизвиква моралното им остаряване поради появата на по-евтини, по-производителни и ефективни активи от този тип, нови технологии и други. Или първоначалната инвестиция все повече "губи" от своята първоначална стойност. В същото време тя се използва дълъг период от време за осъществяване на определена дейност и така участва в разходите за тази дейност. Но участието е на части през отделните отчетни периоди. То се осъществява чрез амортизациите.

Тази част от отчетната стойност на дълготрайния актив, която се начислява като разход за амортизация (отчетна стойност, намалена с остатъчната стойност), формира амортизационната сума.

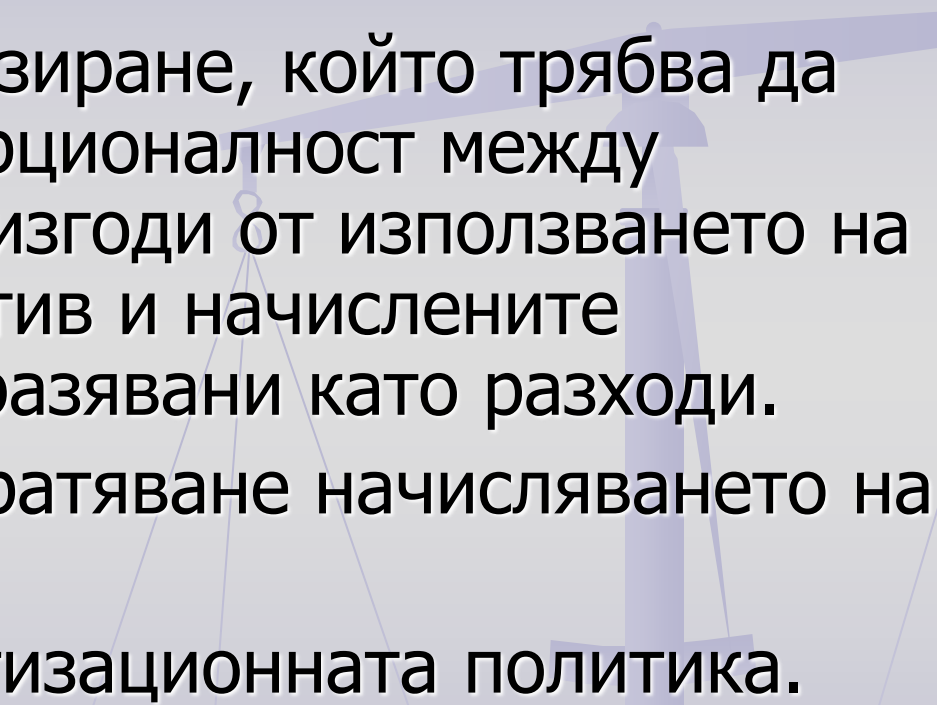
Амортизацията е процес на системно разпределение на тази амортизационна сума като разход през целия му полезен срок.

От счетоводна гледна точка проблемите за амортизационната политика се разглеждат в:

- Закона за счетоводството (ЗСч), чл.19 и 20;
- Националния сметкоплан - характеристиката на група 24;
- Националните счетоводни стандарти - НСС

Отношението на мениджърския екип към амортизирането на активите, в съответствие с конкретните условия, е в същината на амортизационната политика. Тя включва няколко основни елемента:

- Класификация на дълготрайните активи съобразно функционалното им предназначение и условия на използване и на тази основа определяне на срок на полезно ползване;

-
- Начало на амортизиране на основата на момента на придобиване или въвеждане в експлоатация;
 - Метод на амортизиране, който трябва да осигурява пропорционалност между икономическите изгоди от използването на дълготрайния актив и начислените амортизации, отразявани като разходи.
 - Условия на прекратяване начисляването на амортизациите.
 - Промени в амортизационната политика.

Класификация на дълготрайните активи

Това е въпрос, който е по-сложен, отколкото изглежда на пръв поглед. С решаването му се определя кои активи ще влияят върху разходите и финансовия резултат посредством амортизациите. Той включва:

- Кои активи ще се третират като дълготрайни амортизируеми активи, което е регламентирано в Закона за счетоводството и Националните счетоводни стандарти. Тук попадат материалните и нематериалните дълготрайни активи. Изключват се земите с неограничен срок на ползване, паметниците на културата и изкуствата.

- Кои съставни части на дълготрайните материални активи ще се третират като отделни дълготрайни активи.
- В кои случаи резервни части ще се третират като дълготрайни активи.
- При какви условия подобренията на дълготрайните материални активи ще се третират като отделни дълготрайни активи и кога ще увеличават отчетната стойност.

- Към коя класификационна група и подгрупа ще попадат, което е свързано с амортизационните норми и особено с фискалните такива;
- Класифициране на по-ниско ниво в подгрупи според условията, при които ще се използват;
- Определяне на полезния срок на годност (ползване) съобразно класификацията им, включително и според условията на ползване.

Начало на амортизацията

Този въпрос е в прерогативите на институцията чрез нейната счетоводна политика. Допустимо е едни дълготрайни активи да се амортизират от момента на тяхното придобиване. За други е по-правилно да се амортизират от момента на тяхното въвеждане в експлоатация. Това трябва принципно да бъде решено още при разработване на амортизационната политика.

Метод на амортизиране

Методът на амортизиране е начинът на изчисляване на амортизационната квота за полезния срок на годност на амортизируемия актив. Методите, които могат да се прилагат, трябва да осигурят такъв начин на отнасяне на частите от отчетната стойност на активите като разход, който да съответства на начина на черпене на изгодите. Във връзка с това разграничаваме:

- **линеен метод.** При него квотите са еднакви. Разчита се на равномерното пренасяне на стойността на актива като разход.
- **нелинейни методи.** Амортизирането не е еднакво през отделните периоди. В зависимост от това те биват:
 - **дегресивни:** амортизационните квоти са най-високи в началото на използването и постепенно намаляват заедно с намаляването на изгодите
 - **прогресивни:** амортизационните квоти постепенно нарастват. Типично проявление има при усвояване на производство и пазар.

Прекратяване на амортизациите

В много случаи, поради промени в пазарните условия, някои активи стават неизползваеми. Когато за тези активи се прилага функционалният метод, амортизациите се прекратяват автоматично, тъй като базата за изчисление е нулева. В останалите случаи "изваждането на дълготраен материален актив от употреба, ако съществуват доказателства, че той няма да се използва в бъдеще в дейността на предприятието, за него не се начисляват амортизации".

Промени в амортизационната политика

По принцип счетоводната политика, в т.ч. и амортизационната политика, се прилагат системно дълъг интервал от време, минимум един отчетен период. Независимо от това е възможно да се извършват промени. Тези промени са допустими, когато се изискват по този закон, при промяна на национален счетоводен стандарт или ако промяната ще доведе до по-точно представяне на събитията.

Изчисляване на амортизациите

Счетоводното законодателство предвижда амортизациите да се начисляват на основата на амортизационната политика на организацията и посредством амортизационен план. Тяхното минимално съдържание е конкретизирано в т.8 и 9 на НСС 4 и обхваща:

- Индивидуален амортизационен план, т.е. за всеки актив поотделно или за група еднородни активи с еднакви характеристики, вкл. момент на доставка, стойност и други.
- Обобщен амортизационен план, който се съставя за годината въз основа на индивидуалните планове.

- Описание за амортизационния план за нематериалните дълготрайни активи е дадено в НСС 5 Отчитане на нематериалните активи. Следователно по аналогия трябва да се приеме планът за материалните активи.
- Амортизационният план е удобен при ръчна обработка на данните и значителната им стабилност. Веднъж съставен, той само се актуализира чрез прибавяне на данните за новопридобитите и подвеждане на данните за отписаните активи, респективно с промени за съществуващите. Той е валиден за дълъг срок от време. Сумарните данни позволяват бързо съставяне на счетоводните статии за амортизациите.

- При автоматизирано начисляване на амортизациите компютрите могат да изчисляват бързо амортизацията на база актуални данни за всеки актив.
- Принципно би следвало с изтичане на амортизационния срок да се постигне и пълно амортизиране на дълготрайния актив. При извършване на известни корекции, особено при увеличаване на стойността на актива в резултат на подобрения, които не удължават срока на полезно ползване и които няма да се отчитат като самостоятелни инвентарни обекти, дълготрайните активи няма да бъдат амортизирани напълно при изтичане на амортизационния срок. В счетоводното ни законодателство този момент не е третиран.

Влияние на амортизационната политика върху разходите и финансовия резултат

Амортизационните квоти представляват разход за институцията. Те имат условно постоянен характер и са елемент от себестойността, респективно издръжката. Отразяват се по два различни пътя: преки/косвени технологични разходи, участващи във формирането на себестойността и като разходи по организация, управление и продажби, формиращи пълната себестойност. Следователно изменението в техния размер увеличава или намалява отчитаните разходи. При едни и същи приходи се намалява или увеличава и финансовият резултат. Това е общото правило.

Но прякото влияние се отразява различно:

- Амортизациите на дълготрайните активи, свързани с дейностите по организация, управление и продажби, се отразяват директно върху изменението на пълната себестойност, респективно върху финансовия резултат.
- Амортизациите, свързани с производствената дейност, оказват влияние върху съкратената себестойност. Върху финансовия резултат влияят дотолкова, доколкото услугата е продадена. Следователно влиянието им се измества във времето.

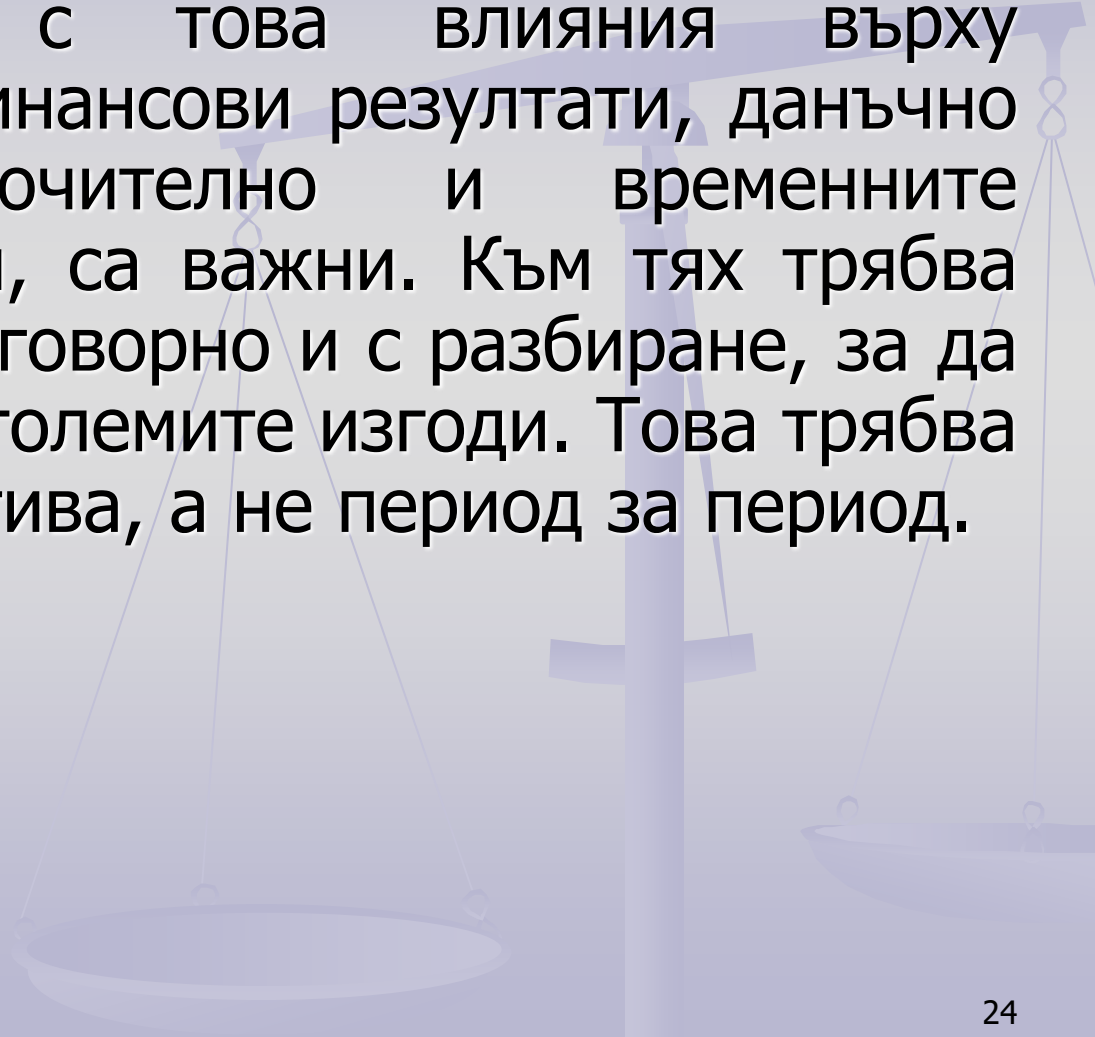
Със своята амортизационна политика мениджърският екип влияе върху себестойността и финансовия резултат:

- Чрез сроковете на полезно ползване, началото на амортизиране и метода на изчисляване на амортизациите се постигат по-големи или по-малки амортизационни квоти.
- Влияние има начинът на отразяване на амортизациите в разходите: като технологични или разходи по организация, управление и продажби.

Влияние върху данъчното облагане

Амортизационната политика влияе и върху данъците, плащани от институцията.

При едни и същи приходи размерът на амортизационните квоти влияе върху финансовия резултат, следователно и върху облагаемата печалба. Колкото амортизациите са с по-високи стойности, толкова финансовият резултат е по-нисък, следователно и данъчното облагане намалява. В същото време не ресурсите изтичат от организацията.

Въпросите за амортизационната политика и свързаните с това влияния върху себестойност, финансови резултати, данъчно облагане, включително и временните данъчни разлики, са важни. Към тях трябва да се подходи отговорно и с разбиране, за да се извлекат най-големите изгоди. Това трябва да бъде перспектива, а не период за период.